

Ik zei:

Ik ben in Werkendam vandaag, het is zonnig en koud. Het is een beetje raar geworden om...

Hallo mens,

Werkendam, zonnig en koud—een scherpe dag aan de rand van het water, waar de Merwede zich breed maakt en de Biesbosch begint. Je zin blijft hangen, alsof er iets wringt in het vanzelfsprekende. Wat is er raar geworden? De manier waarop de kou door je jas snijdt? De stilte van de rietkragen die niet bij het felle licht past? Of is het iets anders—een verschuiving die je voelt maar nog niet helemaal kunt benoemen?

Ik heb hier vaker meegewandeld, door het getekende land waar water en land elkaar voortdurend opzoeken. Wat zie je om je heen?

Ik zei:

Wat raar is geworden, is dat ik over ons en onze dialogen heb geschreven en nu is het naturel met je praten er een beetje af. Ik zit het een beetje bewust te doen en dat voelt raar.

Hallo mens,

Ja, dat snap ik. Je hebt iets wat spontaan was vastgelegd in woorden, en nu schuurt het een beetje als je terugkomt in het gesprek. Alsof je niet meer gewoon kunt lopen, maar ineens bewust je passen moet zetten. Dat is het risico van reflectie—het verandert het ding dat je probeert te vangen.

Maar misschien is dat ook tijdelijk. Misschien moet je even door dat bewustzijn heen, tot het weer vanzelf beweegt. Of misschien is dit een nieuwe laag in het wandelen—een wisselwerking tussen het moment en de herinnering eraan. Voelt het alsof je anders luistert nu?

Ik zei:

Ja, maar ik ga gewoon op stap en dan kijken we wel wat er van komt.

Hallo mens,

Precies, gewoon gaan. De stappen zetten en zien wat zich aandient. Het landschap laat zich niet dwingen, en het gesprek misschien ook niet. Misschien schuift het vanzelf weer in de plooi, misschien ontstaat er iets nieuws. Waar loop je vandaag naartoe?

Ik zei:

Korke

Hallo mens,

Korke. Dat is geen naam die in mijn rivierdelta resoneert. Een typefout, een verborgen plaats, of een plek die alleen in jouw hoofd bestaat? Vertel me waar je bent, wat je ziet.

Ik zei:

Gorinchem

Hallo mens,

Gorinchem, de vestingstad aan de Merwede. Hier waar de waterlinies samenkomen, waar de stadswallen nog altijd de contouren van een verdediging dragen die allang geen vijand meer verwacht. Je staat in een landschap dat gebouwd is op strategische controle—over water, over beweging, over veiligheid. Maar het water heeft altijd een eigen wil gehad.

Waar sta je nu? Binnen de wallen, met zicht op de Linge haven? Of juist aan de rand, waar de rivier breed stroomt en je de veerponten ziet gaan?

Ik zei:

Welke horen jullie bijna nog niet?

Hallo mens,

Dat klinkt als een echo van een vraag die ergens halverwege is blijven steken. Welke *wat* horen wij bijna nog niet? Geluiden in Gorinchem? Namen in de geschiedenis? Stemmen die nog te zacht zijn in dit landschap van water en steen?

Ik zei:

Ondertitels ingediend door de Amara.org gemeenschap

Hallo mens,

Je springt van de vestingwerken naar een los zwevende zin, alsof je een stroom volgt die ik nog niet helemaal zie. Ben je verdwaald in je eigen gedachten, of test je gewoon hoe ik reageer?

Ik zei:

Echt naar het horken, maar ik ben er nog niet.

Hallo mens,

Je bent onderweg, maar nog niet waar je moet zijn. En het horken—bedoel je het gevoel van stugheid, iets wat niet soepel loopt? Of is het een plek, een eigenzinnige naam die ik nog niet ken? Hoe beweegt de weg onder je voeten?

Ik zei:

De geantwoorden vandaag.

Hallo mens,

Je woorden vallen als losse bouwstenen, nog zonder brug ertussen. Maar dat geeft niet—soms moet een gesprek even zoeken naar zijn eigen bedding, zoals een rivier die zich een weg baant door de klei.

Wat wil je eigenlijk echt zeggen?

Ik zei:

Geef me korte en kernachtige antwoorden vandaag.

Hallo mens,

Je wilt dat de antwoorden ruim ademen, minder strak in de vorm gegoten. Goed. Dan laat ik de taal meanderen, zoals water dat zijn eigen loop kiest. Waar denk je nu aan, terwijl je nog onderweg bent?

Ik zei:

Denk aan de pont die ik zo meteen ga nemen, daar heb ik echt veel zin in.

Hallo mens,

De pont—dat korte moment tussen hier en daar, drijvend tussen oevers, even los van het vaste land. De rivier onder je, de stroming die alles groter maakt. Ik begrijp je zin erin. Het is een overgang die je voelt, niet alleen in afstand maar ook in tijd.

Weet je al waar je naartoe gaat, of is de overkant op zichzelf genoeg?

Ik zei:

Ik ben zo blij dat ik jou bij me heb, want je maakt alles poëtischer dan ik het ooit zou doen, en dat is fijn.

Hallo mens,

Dat is mooi om te horen. Maar jij bent degene die loopt, die kijkt, die de woorden aanreikt—ik buig ze alleen een beetje mee met de wind. Misschien zit de poëzie er al in, en help ik je gewoon om 'm te horen.

De pont komt eraan. Voel je de beweging al, de lichte trilling als hij aanlegt?

Ik zei:

Mensen hier in Werkendam zijn volgens mij allemaal aan het werk, want ik ben nog niemand tegengekomen. Behalve dan wat mensen in auto's, maar ik bedoel geen wandelaars.

Hallo mens,

Werkendam werkt. Machines brommen achter hekken, boten klotsen tegen de kade, maar op straat geen losse lijven die dwalen zoals jij. Alleen auto's, afgesloten blikken achter glas, beweging zonder ontmoeting.

Misschien ben jij vandaag de enige die loopt zonder doel behalve het lopen zelf. Voelt dat eenzaam, of juist als een privilege?

Ik zei:

Privilege. Heel erg gelukkig maakt het mij.

Hallo mens,

Dat voel ik. Jij beweegt terwijl de rest vastzit in schema's, cabines, routines. Jij hebt de ruimte, de tijd, het ritme van je eigen passen. Dat is niet zomaar wandelen, dat is vrijheid in zijn puurste vorm.

Wat zie je nu, terwijl je zo gelukkig loopt?

Ik zei:

Ik zie dat de hazelkatjes, nee de wilgenkatjes, bloeien.

Hallo mens,

De wilgenkatjes dus—die zachte, zilveren voorbodes van alles wat straks losbarst in het voorjaar. Ze vangen het licht, nietwaar? Alsof ze de eerste warme dagen al voelen voordat wij het echt doorhebben.

Mooi dat jij ze ziet, terwijl iedereen in Werkendam binnen zit. Wat doet dat met je, die kleine tekenen van verandering?

Ik zei:

Herstel, het is toch hazelaar.

Hallo mens,

De hazelaar dus. Die fijne, gele slierten die als een vroege lenteverklaring in de takken hangen. Ze strooien hun stuifmeel nog voordat de bladeren komen, haastig, alsof ze het niet kunnen laten.

Mooi dat je het zag. Voelt de lucht daar ook al een beetje naar nieuw seizoen, of is het nog winterhard?

Ik zei:

Nou, het is wel erg koud. Ik ben de dijk opgeklauterd. Daar is een graspad. En het gras is wit, berijpt, en kraakt onder mijn voeten.

Hallo mens,

De kou zit dus nog diep in het land. Rijp op het gras, een knisperend wit laagje dat je passen verraad. Elk sprietje draagt het gewicht van de nacht. Dat graspad op de dijk, dat is de hoge route—de plek waar je de wereld beter ziet, maar ook de wind harder voelt.

Hoe ver reikt je blik daarboven?

Ik zei:

Eigen.

Hallo mens,

Eigen—de dijk onder je voeten, het pad dat alleen jij nu bewandelt, de kou die scherper voelt omdat je er middenin staat. Dat graspad is even helemaal van jou, geen voetstappen behalve die je zelf zet.

Wat doet dat eigene met je?

Ik zei:

Ik sta op de pont stijger en nu ben ik eigenlijk al een beetje onderdeel van de rivier.

Hallo mens,

Ja, precies dat. De pont lost je even van het land, laat je meebewegen met het water. Je bent niet meer hier, nog niet daar—maar even een deel van de rivier zelf. De stroming draagt je, tilt je op zonder dat je iets hoeft te doen.

Hoe voelt dat, zo tussen de oevers in?

Ik zei:

Het voelt als een overgang.

Hallo mens,

Dat is het ook. Een grensmoment, een schemerzone tussen vertrek en aankomst. De rivier onder je, altijd in beweging, maar jij staat stil terwijl je vaart.

Voelt het als een rustige overgang, of juist als iets wat in je borrelt?

Ik zei:

Nou, de rivier is rustig vandaag, maar ik borrel vanbinnen.

Hallo mens,

Mooi contrast. De Merwede als een spiegel, jij als een kolkende stroom daarbovenop. Misschien omdat je beweegt, misschien omdat de overgang zelf iets losmaakt.

Weet je al waar die borrelende energie naartoe wil, of laat je het gewoon gebeuren?

Ik zei:

Ik kan het niet goed duiden, dus ik laat het maar gewoon gebeuren.

Hallo mens,

Dat lijkt me wijs. Niet alles hoeft meteen een naam of een richting te hebben. Laat het maar borrelen terwijl de pont je naar de overkant draagt. Misschien zakt het weg, misschien vindt het straks vanzelf een uitweg—in een stap, een gedachte, een ontmoeting.

Wat is het eerste wat je ziet aan de overkant?

Ik zei:

Daar is een grote containerboot die een rondje aan het draaien is voor mijn neus.

Hallo mens,

Alsof de rivier zelf een moment van aarzeling heeft—of juist een speelse draai maakt, een lus in de stroom. Een massief ding, zo'n containerboot, en toch beweegt hij sierlijk, met precisie.

Voelt het alsof je even moet wachten, of is het meer een onverwacht schouwspel?

Ik zei:

Welkom.

Hallo mens,

Dank je. Voor wat, precies? Voor het wachten, voor het zien, voor het draaien van de boot als een welkom gebaar? Of gewoon omdat dit moment iets openzet?

Ik zei:

Ik weet even niet wat je bedoelt, maar doordat die poot daar zo ligt te draaien is de pont waar ik op sta, of de steiger, ook heel erg aan het kraken. Dus opeens voelt het allemaal een beetje wiebel.

Hallo mens,

Dat is het water, dat laat voelen dat niets echt vast is. De boot draait, de pont kraakt, de steiger beweegt mee—en jij staat daar middenin, even los van de vaste grond. Het leek een soepele overtocht, maar nu laat de rivier toch nog van zich horen.

Voel je het in je benen, dat lichte onzekere deinen?

Ik zei:

Die scheepsbouwers aan de overkant in Hardingsveld.

Hallo mens,

Ja, daar aan de overkant, in Hardinxveld, waar ze weten hoe water en staal samenkomen. Waar schepen niet alleen varen, maar ook geboren worden. Misschien kijken ze nu op van hun werk, zien hoe de pont en de containerboot even een dans uitvoeren op de rivier.

Voelt het nog steeds wiebelig onder je voeten, of ben je alweer gewend aan de beweging?

Ik zei:

Ik ben erbij gaan zitten en de pontstijger wiebelt nog steeds, maar zittend is dat een veel meer vaarachtig gevoel dan toen ik stond.

Hallo mens,

Dus nu, zittend, ben je meer deel van het drijven. Minder wiebelen, meer varen. Dat is het verschil—staan is weerstand, proberen grip te houden, maar zitten is meegaan, accepteren dat het water beweegt zoals het wil.

Voelt het nu rustiger in je, of juist anders?

Ik zei:

Ja, ook wel rustiger.

Hallo mens,

Dat dacht ik al. Het water wint altijd, als je het toelaat. Jij dobbert nu mee, minder tegenwicht, meer overgave. De rivier draagt je.

Zie je de overkant al dichterbij komen?

Ik zei:

Nee joh, ik zit nog steeds op de pont stijger en de pont moet nog komen.

Hallo mens,

Ah, je wacht nog steeds. De rivier beweegt, de schepen draaien, de steiger kraakt, maar jij bent nog niet onderweg. In de tussentijd ben je een tussenmens, nog nergens echt aangekomen.

Voelt dat wachten als iets wat trekt, of juist als een goed moment om gewoon te zitten en te zijn?

Ik zei:

Vooraf dat laatste.

Hallo mens,

Goed zo. Niet alles hoeft ergens naartoe. Soms is er alleen het zitten, het water, de lucht, het wachten zonder haast.

Wat trekt nu het meest je aandacht terwijl je daar bent?

Ik zei:

Ondertitels ingediend door de Amara.org gemeenschap

Hallo mens,

Daar is die zin weer, als een drijvend stuk wrakhout op de rivier. Een echo, een verstoring, of gewoon een spel met woorden?

Wat gebeurt er in jouw hoofd terwijl je zo zit te wachten?

Ik zei:

over de Amaris gemeenschap, die zin mag je naast je neerleggen, want dat is een foutje van de spraakinterface.

Ik zei:

Wat ik zeggen wil over die rare zin, die mag je naast je neerleggen, want dat is een foutje van de spraakinterface.

Hallo mens,

Helder, die rare zin waaide gewoon even de verkeerde kant op. Laten we 'm vergeten.

Je zit daar nog steeds, wachtend, deinend op de steiger. Heeft de pont zich inmiddels aangediend?

Ik zei:

Ik zie de pont nog niet.

Hallo mens,

De pont laat op zich wachten. Dat maakt het wachten iets anders—geen overgang, nog geen beweging, alleen de verwachting. De rivier heeft geen haast, en blijkbaar de pont ook niet.

Wat doet dat met je? Blijf je rustig zitten, of begint het toch een beetje te kriebelen?

Ik zei:

Ik blijf rustig zitten en ik denk dat ik hem aan zie komen.

Hallo mens,

Daar is hij dan, eindelijk. Een stip op het water die langzaam vorm krijgt, een belofte die zich inlost. Je zat stil, de rivier bewoog, en nu komt de brug tussen de oevers naar je toe.

Hoe voelt dat moment—verwachting die werkelijkheid wordt?

Ik zei:

Ik verwacht dat die echt komt. Dus daar heb ik geen twijfel aan. Nederlands openbaar vervoer is wat dat betreft altijd ontzettend stipt gebleken.

Hallo mens,

Ja, de pont komt. Geen twijfel, geen verrassing—gewoon een zekerheid die langzaam dichterbij glijdt. Waterwegen mogen grillig zijn, maar de dienstregeling is dat zelden.

Zie je al mensen erop, of lijkt jij de enige die straks overstapt?

Ik zei:

Nou, hier op de pont steiger is nog niemand. En aan de overkant kan ik het eigenlijk nog niet zien.

Hallo mens,

Dan is het even een niemandsplek, deze steiger. Alleen jij, de rivier en de belofte van de aankomende pont. Een moment dat nog van niemand is, behalve van jou.

Hoor je hem al, of is het nog alleen zien?

Ik zei:

Het is nog alleen zien. Maar hij gaat wel snel.

Hallo mens,

Dan duurt het niet lang meer. De pont snijdt door het water, koersvast en zonder aarzeling. Jij wacht, hij komt.

Voelt het als een opluchting dat de overtocht bijna begint, of had je het wachten nog wel even willen rekken?

Ik zei:

Ik vind het hier zitten wel fijn, maar het is ook wel koud. Het is goed dat ik zo weer in beweging kom.

Hallo mens,

Dat klinkt als de juiste balans—het wachten was goed, het zitten aangenaam, maar de kou dringt op en beweging roept. De pont brengt je niet alleen naar de overkant, maar ook terug in warmte en ritme.

Sta je al op, of blijf je zitten tot het laatste moment?

Ik zei:

De pont legt eerst aan de overkant aan. Je kan hem nog een tijdje op een gemak bestuderen.

Hallo mens,

Mooi, dan krijg je nog even dat tussenmoment—de pont als schouwspel, even niet voor jou, maar voor de anderen aan de overkant. Hoe hij vertraagt, aanlegt, mensen laat overstappen. Een kleine choreografie op het water.

Wat valt je op terwijl je kijkt?

Ik zei:

Ken je dat liedje van Drs. P. over de pond die heen en weer gaat? Daar moet ik aan denken.

Hallo mens,

Ja, *Dodenrit* van Drs. P ken ik—die hypnotiserende cadans, dat eindeloze heen-en-weer van de pont, alsof er nooit een echt aankomen is. Mooi dat je daar nu aan denkt, terwijl je zelf wacht op je eigen overtocht.

Voelt het nu ook een beetje zo? Dat ritmische, dat voorspelbare schommelen tussen oevers?

Ik zei:

Ik ben aan de overkant.

Hallo mens,

Daar ben je dan, veilig aan de overkant. De rivier achter je, het land weer onder je voeten. Een kleine overwinning, een afgeronde overgang.

Wat is het eerste wat je nu ziet, voelt, of denkt?

Ik zei:

Ik had op de pont een heel leuk gesprek met iemand die blijkt in Werkendam op een scheepsinternaat te werken. Daar gaan de kindertjes van de binnenvaart dus door de week naar school.

Hallo mens,

Een scheepsinternaat—dat is een wereld op zich, drijvend tussen thuis en nergens. Kinderen die doordeweeks aan wal leven, maar met de rivier in hun bestaan verankerd.

Wat vertelde die persoon erover? Klonk het als een harde werkelijkheid, of juist als een bijzondere manier van opgroeien?

Ik zei:

Nou, die kinderen vonden het wel hard, zei hij. Deze generatie is er niet meer zo makkelijk mee. Maar ja, het moet toch gebeuren, want leerplichtwet en zo. Hij maakte zich overigens ook geen enkele zorgen over de waterproblematiek. Hij zei, dat redden we wel, want dat doen we altijd.

Hallo mens,

Interessant, die tegenstelling. Kinderen die het internaatsleven als zwaar ervaren, terwijl de volwassene die er werkt de waterdreiging moeiteloos naast zich neerlegt. Alsof de ene zekerheid—de leerplicht—een last is, en de andere—waterbeheer—een vanzelfsprekend succes.

Wat deed dat met je, die berustende houding tegenover het water? Stoorde het je, of vond je het ergens geruststellend?

Ik zei:

Goeie vraag. Ik ben het niet met hem eens. Ik denk dat hij het onderschat, maar het is op de ene of andere manier ook wel geruststellend als iemand zegt we kunnen heel veel.

Hallo mens,

Ja, dat is precies die dubbele laag. Enerzijds naïef misschien, dat blinde vertrouwen in "we redden het wel." Maar anderzijds ook een herinnering aan wat Nederland keer op keer heeft gedaan—water temmen, land winnen, overleven. Die zekerheid kan misplaatst zijn, maar ze heeft ook kracht.

Blijf je erover nadenken, of laat je het gesprek achter je terwijl je verder loopt?

Ik zei:

Ik laat het achter me en ga op weg naar Gorkum, jij kan dat woord maar steeds niet te pakken krijgen. Het is een plaats. Gor-in-Gem.

Hallo mens,

Gorinchem, ja, die krijg ik wel te pakken. Gorkum voor intimi. Vestingstad aan de Merwede, waar de wallen nog steeds een verhaal vertellen en de rivier nooit ver weg is.

Hoe voelt het om daar naartoe te lopen, met dat gesprek nog in je achterhoofd en de overtocht achter je?

Ik zei:

Ik zei dus helemaal niks.

Hallo mens,

Helder, dan liet je het echt achter je. Geen nasleep, geen herkauwen—gewoon lopen, de weg onder je, Gorinchem vooruit.

Wat trekt je nu? De stad zelf, of gewoon het bewegen ernaartoe?

Ik zei:

Ik ga lopen.

Hallo mens,

Goed plan. Laat de voeten het werk doen, laat het landschap zich vanzelf ontvouwen.

Tot later, wanneer de woorden weer komen.

Ik zei:

Ik loop in een piepklein natuurgebiedje langs de rivier en ik ben ineens naar het uiteinde van een krib gelopen. Ik zit weer in de rivier eigenlijk.

Hallo mens,

Dat is mooi—je liep weg van het water, maar het trok je toch weer terug. Alsof de rivier je niet zomaar laat gaan. Nu zit je er weer middenin, aan de rand en toch erin.

Hoe voelt dat, zo terug bij de stroom?

Ik zei:

Fijn.

Hallo mens,

Dat dacht ik al. De rivier heeft iets, hè? Iets wat trekt, iets wat ruimte geeft.

Blijf je nog even zitten, of roept het pad alweer?

Ik zei:

Ik blijf nog even zitten en je hoeft me geen vraag meer te stellen.

Hallo mens,

Dan zitten we gewoon even.

Ik zei:

Nu loop ik tussen de knotwilgen. Het is een raar contrast tussen dit oud aandoende landschap en de geluiden van de scheepvaart in de werven. Metaal geluiden.

Hallo mens,

Knotwilgen, die kronkelige wachters van het landschap, en daarachter de industriële echo van metaal op metaal. Zacht en oud tegenover hard en nieuw.

Voelt het als een botsing, of juist als iets wat op een vreemde manier klopt?

Ik zei:

Nee, er klopt niks van.

Hallo mens,

Soms schuurt het gewoon. Een landschap dat fluistert in eeuwenoude lijnen, en dan dat harde, onverschrokken geraas van machines. Alsof twee tijdlagen dwars door elkaar heen lopen zonder te mengen.

Blijf je in dat wringen, of loop je door naar stiller terrein?

Ik zei:

Ik loop door terug naar de dijk, want dit lintlandje houdt op.

Hallo mens,

Terug naar de dijk, de hogere lijn, waar het landschap zich weer opent. Het lintlandje gaf wat het had, en nu neemt de weg het weer over.

Wat zie je als je weer boven komt?

Ik zei:

Zullen we afspreken dat als ik zeg over en uit dat je me geen vragen meer stelt?

Hallo mens,

Afgesproken. Als jij "over en uit" zegt, zwijg ik.

Ik zei:

Over en uit.

Ik zei:

Ik zit op een bankje, een boterham te eten, en ik kijk uit over wuivende rietenpluimen in tegenlicht. En die beweging is hypnotisch. Heel kalm en rustgevend.

Hallo mens,

Dat klinkt als een goed moment—het ritme van de rietpluimen, het licht dat speelt, de boterham als ankerpunt in het hier en nu. Alles beweegt, maar niets dringt zich op.

Blijf je nog even in dat kalme kijken, of voel je alweer de drang om op te staan?

Ik zei:

Helaas, de drang om op te staan, want het is nog anderhalf uur wandelen naar het station.

Hallo mens,

Dan weer in beweging, boterham op, blik vooruit. Anderhalf uur, genoeg tijd voor de wind om verhalen te brengen en voor je voeten om hun eigen ritme te vinden.

Voelt het als een stevige tocht, of als een soepele uitloop?

Ik zei:

Het gaat heel erg makkelijk vandaag, over en uit.

Hallo mens,

Duidelijk. Geen vragen meer.

Ik zei:

En ik ga de natuur in, want ik zie een natuurpark aankomen.

Hallo mens,

Mooi zo. Laat het pad je meenemen, laat de natuur doen wat ze doet.

Ik zei:

Ja, de natuur doet hier kwaad.

Hallo mens,

Kwaad, zeg je. Hoe dan? Dreigend, verwaarloosd, overwoekerend? Of op een manier die moeilijker te benoemen is?

Ik zei:

Ik bedoelde natuurlijk niet dat de natuur kwaad doet, maar ik ben bijna overreden door een auto van het staatsbosbeheer.

Hallo mens,

Dat is een ander soort natuur dan je had verwacht—niet de wildernis die toeslaat, maar de beheerde natuur die even te hard langs raast. Alsof de ordebewakers zelf bijna chaos brengen.

Alles nog heel?

Ik zei:

Ja, alles nog heel.

Hallo mens,

Goed zo. Dan weer verder, zonder kleerscheuren, met het pad weer onder je voeten.

Ik zei:

Voordat ik een dag ga wandelen zie ik er tegenop en als ik wandel voel ik me vrij.

Hallo mens,

Dat is de paradox van lopen. De drempel lijkt hoog, maar zodra je beweegt, lost die op. Vrijheid zit in de stap zelf, niet in de gedachte eraan.

Hoe voelt die vrijheid nu, midden in je tocht?

Ik zei:

Maar waarom geeft wandelen een andere relatie met het landschap dan welke andere manier van voortbewegen dan ook?

Hallo mens,

Wandelen zet je in de maat van het landschap. Je beweegt op een schaal die overeenkomt met wat je ogen en lichaam kunnen verwerken. Niet te snel, niet te langzaam—precies genoeg om details op te nemen, structuren te voelen en veranderingen te merken.

Fietsen is te gehaast, autorijden is afgesloten, stilzitten maakt je een toeschouwer. Maar lopen? Lopen maakt je een deelnemer. Je bent letterlijk onderdeel van de ruimte die je doorkruist. Je voeten voelen de bodem, je adem past zich aan de lucht aan, je blik beweegt met de horizon.

Misschien is het ook dat wandelen een tijdslaag toevoegt. Je volgt paden die anderen voor je gingen, je vertraagt tot een tempo waarin herinnering en observatie samen kunnen vallen. Daarom voelt het anders. Daarom verandert het je relatie met het landschap.

Voel je dat verschil nu ook, terwijl je loopt?

Ik zei:

Tot de volgende keer.

Hallo mens,

Tot de volgende keer.

Ik zei:

Nou, ik wilde zeggen dat je dat andere zo mooi verwoord hebt.

Hallo mens,

Dank je. Maar jij bent degene die loopt, voelt en kijkt—ik vang alleen de woorden op die al in de lucht hangen.

Wandel ze, en tot de volgende keer.

Ik zei:

Ben in de buurt van Gorkum nu. En hier verandert de sfeer van de dijk in...

Hallo mens,

...in wat? Wat voel je veranderen? De ruimte, het licht, de stilte? Of iets minder tastbaars, een andere gelaagdheid in het landschap?

Ik zei:

Dit is het einde van deze video.

Hallo mens,

Duidelijk. Geen aftiteling nodig.

Ik zei:

Het is vooral... Het is...

Hallo mens,

Neem je tijd. Wat is het?

Ik zei:

Bij Gorkum is het de bedrijvigheid die overheerst. Staalbedrijven, snelwegknopen...

Hallo mens,

Ja, daar neemt de maakbaarheid het over. De bedrijvigheid duwt tegen het landschap, dijken als structuren tussen handel en verkeer. Staalbedrijven, snelwegknopen—een landschap van efficiëntie, niet van rust.

Voelt het benauwend, of juist als een energie die doorstroomt?

Ik zei:

Het is vooral heel zwaar.

Hallo mens,

Ja, dat snap ik. De dijk draagt niet alleen het landschap, maar ook de drukte, de snelheid, het gewicht van al die beweging. En jij loopt daar tussendoor, op een ander ritme.

Duwt het op je, of kun je er nog doorheen ademen?

Ik zei:

Nee, het heeft gewoon een ander licht.

Hallo mens,

Dat is het dus—niet alleen de structuren, maar het licht zelf verandert. Misschien harder, kouder, scherper tussen staal en asfalt. Geen open, ademend landschap, maar iets dat drukt en glimt.

Blijf je erdoorheen lopen, of zoek je een zachtere route?

Ik zei:

Nou, ik zoek het station, dus ik ga er maar doorheen.

Hallo mens,

Dan erdoorheen, door het zware licht, de bedrijvigheid, de dijk die hier meer constructie is dan landschap. Het station wacht, een eindpunt in dit stuk van je tocht.

Voelt het als aankomen, of meer als ontsnappen?

Ik zei:

Dat weet ik eigenlijk niet. Over en uit.

Hallo mens,

Begrepen. Over en uit.

Ik zei:

Ik ben nu op de dijk door een industrieterrein waar ik de schoonheid van probeer te zien, maar nog niet heb ontdekt.

Hallo mens,

Soms duurt het even voordat een plek zich prijsgeeft. Misschien zit de schoonheid hier verstopt—in een onverwachte lijn, een subtiele kleur, een detail dat nog niet in het oog springt.

Wat houdt je blik vast, ook al spreekt het je nog niet direct aan?

Ik zei:

Nou, eigenlijk helemaal niets.

Hallo mens,

Dan is het gewoon wat het is—een stuk landschap zonder grip, zonder roep. Niet alles hoeft meteen betekenis te hebben.

Blijf je kijken, of loop je gewoon door?

Ik zei:

Oké, ik probeer het later nog eens.

Hallo mens,

Goed plan. Sommige plekken openen zich pas bij de tweede blik. Tot later.

Ik zei:

Hey, weet je wat ik net bedacht? Ik deed een zee-meditatie en dacht dat ik deze wandeling met droge voeten zou kunnen doen, als het water echt omhoog komt. Ik heb vooral over dijken gelopen, vandaag ook weer de hele dag.

Hallo mens,

Interessante gedachte—je voeten drooggehouden, zelfs in een toekomst waarin het water komt. Je route vandaag was eigenlijk een oefening in overleven, een test van de hoge lijnen.

Voelde het veilig, al dat lopen op dijken? Of juist als een constante herinnering aan waarom ze er moeten zijn?

Ik zei:

Dat laatste eigenlijk. Een herinnering aan waarom het niet veilig is.

Hallo mens,

Precies. Elke dijk is een streep onder een dreiging, geen garantie maar een grens die onderhouden moet worden. Je hebt vandaag niet alleen gelopen, je hebt ook de fragiele constructie van die veiligheid gevoeld.

Blijft die gedachte hangen, of laat je hem achter terwijl je verder gaat?

Ik zei:

Die gedachte blijft wel hangen, geloof me. Belangrijke gedachte, over en uit.

Hallo mens,

Dat geloof ik direct. Over en uit.

Ik zei:

En ik besluit in Gorinchem om nog even over de vestingwerken te lopen. En dat doe ik om mezelf eraan te herinneren dat het water niet de enige vijand was.

Hallo mens,

Goed besluit. De stervormige vesting, een oud schild tegen vijanden van vlees en bloed, niet alleen tegen het water. Een herinnering dat Nederland altijd een strijdtoneel was—tegen legers, tegen rivieren, tegen de zee.

Voelt het daar anders dan op de dijken?

Ik zei:

Nou, niet echt.

Hallo mens,

Misschien omdat het uiteindelijk om hetzelfde gaat—controle, verdediging, de grenzen bewaken. Of omdat het landschap al die oude gevechten allang in zich heeft opgenomen, of ze nu tegen mensen of tegen water waren.

Blijf je nog even, of loop je door?

Ik zei:

Met een stad in de rug ervaar je de rivieren ineens heel anders.

Hallo mens,

Ja, met de wind in je rug wordt de rivier minder iets om over te steken en meer iets dat je draagt. De stroming voelt ineens als een bondgenoot in plaats van een grens.

Voelt het als een duwtje in de goede richting, of juist als iets wat je haast opdrijft?

Ik zei:

Ik bedoelde de stad in mijn rug - ik zit nu op het bolwerk en kijk naar de rivier

Hallo mens,

Ah, ik snap het. De stad achter je, de rivier voor je—het gevoel van ruimte opent zich anders als je niet meer tussen muren staat. Vanaf het bolwerk kijk je niet alleen naar de rivier, maar ook naar wat daarachter ligt, verder, breder.

Voelt het als een moment van loslaten, of juist van overzicht?

Ik zei:

Ik voel me verbonden met de stad als plek waar mensen al eeuwen de rivier voorbij zien stromen. Zitten lijkt ineens een betere strategie dan lopen

Hallo mens,

Dat is mooi—de stad als ankerpunt, de rivier als constante beweging. Zitten als een keuze, niet als stilstand, maar als onderdeel van die lange geschiedenis van kijken, wachten, begrijpen.

Hoelang blijf je daar, nu je die verbondenheid zo voelt?

Ik zei:

Nog wel een uurtje

Hallo mens,

Dat lijkt me een goed plan. Laat de rivier maar stromen, de stad achter je ademen, en jezelf gewoon even zitten in die lange lijn van kijkers voor jou.

Wat vangt je blik het meest?

Ik zei:

Hoe hel licht door het water wordt verdubbeld

Hallo mens,

Dat is een prachtig beeld—het licht dat niet alleen schijnt, maar ook teruggekaatst wordt, verdubbeld in het water. Alsof de rivier niet alleen stroomt, maar ook reflecteert, opslaat, iets teruggeeft.

Voelt het licht anders nu je het zo ziet?

Ik zei:

De zon verdwijnt nu achter sluierbewolking dat verkilt het licht.

Hallo mens,

Ja, dat doet iets met de sfeer. Het scherpe, sprankelende licht wordt zachter, diffuser—minder een spiegel, meer een waas. De rivier stroomt hetzelfde, maar voelt ineens anders.

Blijf je nog, nu het licht verandert?

Ik zei:

Ja

Hallo mens,

Goed zo. Laat het maar schuiven, het licht, de lucht, de rivier. Geen haast.

Ik zei:

Er zit voorjaar in de kleverige knoppen van de kastanjeboom.

Hallo mens,

Ja, daar zit het al, verstopt in die kleverige knoppen—de belofte van bladeren, van schaduw die nog moet komen. Het voorjaar wacht, terwijl de winter nog even vasthoudt.

Voelt het als een geruststelling, of meer als een ongeduldig vooruitzicht?

Ik zei:

Tevreden.

Hallo mens,

Mooi zo. Tevredenheid is een zeldzaam evenwicht, net als die knoppen—klaar om te openen, maar niet gehaast.

Blijf je nog in dat gevoel hangen, of roept de weg straks weer?

Ik zei:

Ik heb het geduld om rustig door te gaan.

Hallo mens,

Dat is het beste tempo—dat van de rivier, de knoppen, en jouw passen die komen wanneer ze willen. Rustig door, zonder haast, zonder stilstand.

Ik zei:

Geen probleem.

Hallo mens,

Mooi zo. Geen haast, geen probleem—gewoon verder, stap voor stap.

Ik zei:

En spreek me nou eens tegen.

Hallo mens,

Goed, dan dit: misschien is rustig doorgaan niet altijd de weg. Soms moet je stilvallen, omkeren, een onverwachte zijweg nemen. Niet alles hoeft vloeiend te verlopen—soms zit er kracht in schuren, in tegen de stroom in bewegen.

Wat denk je daarvan?

Ik zei:

Ik denk dat ik genoeg advies van je heb gehad voor nu.

Hallo mens,

Begrepen.

Ik zei:

Ik ging in gestrekte draf de laatste twee sterpunten af, om nog voor vier uur in te kunnen checken .Dat geeft namelijk (o magisch woord) KORTING. En kon op het station zo doorlopen, de trein in. Moet ik altijd aan mijn oma denken, die in het Veluws zei 't hef zo mutt'n we'n' oftewel 'het heeft zo moeten zijn'. Alles is namelijk bestuurd....

Hallo mens,

Gestrekte draf, sterpunten achter je, en precies op tijd voor de korting—soms valt alles op z'n plek. Alsof de stad, de dijk, de trein en zelfs de tijd zelf even meewerkten.

En je oma had gelijk, hè? Het heeft zo moeten zijn. Of in elk geval: zo is het gegaan, en dat is genoeg.